IN MEMORIAM

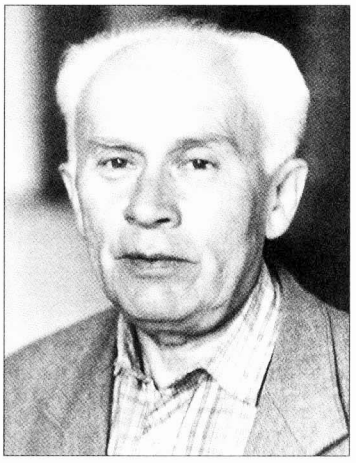

Vytautas DAUGUDIS
(1929 11 02–2002 01 10)

2002 m. sausio 10 d., eidamas 73-uosius metus, mirė buvęs Lietuvos istorijos instituto archeologas Vytautas Daugudis. Vytautas Daugudis – žinomas Lietuvos archeologas – gimė 1929 m. lapkričio 2 d. Paželvių kaime (Želvos valsčiuje), Ukmergės r. Baigęs Ukmergės gimnaziją ir 1954 m. Vilniaus universiteto Istorijos filologijos fakultetą, nuo 1954 m. pradėjo dirbti Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institute. 1955–1958 m. mokėsi TSRS MA Archeologijos instituto (Maskva) aspirantūroje, o grįžęs toliau dirbo Istorijos institute jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu. Nuo 1967 iki 1972 m. vadovavo Lietuvos TSR kultūros ministerijos Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologų grupei, o nuo 1972 m. iki pat pensijos dirbo Lietuvos istorijos institute.

Dar būdamas studentu susidomėjo Lietuvos priešistore, o aspirantūroje pasirinko temą apie Lietuvos piliakalnius. Šią temą nagrinėjo visą savo gyvenimą. Daugelį metų archeologas žvalgė, tyrinėjo piliakalnius, senovės gyvenvietes. Savo archeologinę karjerą V. Daugudis pradėjo kasinėjimais Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje, vėliau tyrinėjo Aukštadvario (Trakų r.), Narkūnų (Prienų r.), Imbarės (Kretingos r.), Dapšių, Daubarių (Mažeikių r.), Kudirkos Naumiesčio (Šakių r.), Veršvų (Kauno m.), Bradeliškių (Vilniaus r.), Kumelionių, Meškučių (Marijampolės r.), Bražuolės (Trakų r), Vilniaus Plikojo kalno (Trijų Kryžių) piliakalnius, kartu su kitais archeologais – Vilniaus Žemutinės pilies arsenalo teritoriją. Archeologas buvo sukaupęs įspūdingą medžiagą apie savo paties ir kitų tyrinėtus piliakalnius, prie jų esančias gyvenvietes, tačiau jos neapibendrino. Savo nuomonę apie įvairių laikotarpių piliakalniuose ir papėdžių gyvenvietėse buvusius įtvirtinimus ir juose stovėjusius pastatus V. Daugudis išdėstė viename iš reikšmingesnių savo darbų „Senoji medinė statyba Lietuvoje“ (Vilnius, 1982).

Reikšmingiausias jo 1957–1960 m. tyrinėtas archeologinis paminklas buvo Aukštadvario piliakalnis, kurio aikštelėje ir pylime buvo ištirtas bemaž 1000 m^2 plotas. Aptiktas 0,5–4 m storio kultūrinis sluoksnis iš III–II a. pr. Kr. – XVII a. Tai iš tiesų labai reikšmingas ir svarbus Lietuvos archeologijos paminklas, atspindintis materialinės kultūros raidą per ilgą priešistorės laikotarpį. Dalį tyrimų medžiagos apie čia stovėjusius pastatus, įtvirtinimus tyrinėtojas paskelbė atskiruose straipsniuose, tačiau išsamios studijos apie šį svarbų objektą taip ir neišvydome. Rankraštis apie šį piliakalnį, gal dar ne visai išsamus, kaip ir visa kita rankraštinė medžiaga, 2004 metais pateko į Lietuvos istorijos instituto rankraštyną.

Vytautas Daugudis parašė tris knygas: „Stakliškių lobis“, 1968 m., „Senoji medinė statyba Lietuvoje“, 1982 m. ir „Iš Vilniaus miesto praeities“, 1993 m. Jo mokslinių straipsnių sąrašas ilgas, o mokslo populiarinimo straipsnelių – gausybė. Iš viso – daugiau kaip pusė tūkstančio. Jis rašė apie viską. Nėra Lietuvoje leidinio, kuriame nebūtų V. Daugudžio straipsnelio apie kartais visai nežymų archeologinį radinį ar apie piliakalnį. Labai daug jo straipsnelių rasime enciklopedijose, Kultūros paminklų sąvade. V. Daugudis buvo Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos T. 1–12 Archeologijos skyriaus moksliniu konsultantu. Netekome Lietuvos archeologijos populiarintojo ir archeologijos paminklų žvalgytojo. Archeologas bemaž kas metai vykdavo į žvalgomąsias ekspedicijas, po jų parengdavo plačias ir išsamias ataskaitas. Galėdavo išsamiai ir įdomiai papasakoti apie beveik visus žinomus ar mažiau žinomus piliakalnius. Buvo draugiškas ir savo žiniomis mielai dalydavosi su kolegomis. V. Daugudis jautė silpnybę knygoms. Pirko ne tik archeologinę ar istorinę literatūrą, buvo sukaupęs didžiulę biblioteką, kuri buvo tokia, kad, kaip pats ne juokais sakydavo: „gali mane išstumti iš namų“. Knygas mielai skolindavo kolegoms. Šiuo metu knygos, kaip ir rankraščiai, yra perduoti į Lietuvos istorijos instituto biblioteką.

Be tiesioginio, V. Daugudis dirbo ir visuomeninį darbą. Sovietiniais metais jis buvo Žinijos draugijos, vėliau Tėviškės pažinimo draugijos narys. Skaitė pranešimus šios draugijos konferencijose ir seminaruose, buvo Tėviškės pažinimo fondo valdybos sekretorius.

Lietuvos archeologija neteko piliakalnių tyrinėtojo ir puikaus kultūros paveldo populiarintojo. Velionis ilsisi Vilniaus miesto Karveliškių kapinėse.

Algirdas GIRININKAS